

Hocamız Prof. Dr. Muharrem Taner Tarhan 2.2.1941-17.08.2022

Mustafa H. Sayar¹ , Erkan Konyar²

¹İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: mhsayar@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0001-6339-9002

²İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: konyar@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0002-1256-5960

1941 yılında İstanbul’da Bakırköy’de doğan Taner Tarhan 1948 yılında Bakırköy ilkokuluna başlamış, 1956 yılında Bakırköy ortaokulunu, 1961 yılında Pertevniyal Lisesini bitirmiştir.

Aynı yıl İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesine kayıt olan M. Taner Tarhan 1966 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Prehistorya ve Klâsik Arkeoloji Bölümü’nde Arif Müfid Mansel yönetimindeki “Side Müzesi antik taş mimariye ait eserler kataloğu” başlıklı bitirme tezi ile lisans eğitimini tamamladı. Aynı yıl asistan olarak göreve başladığı Eskiçağ Tarihi kürsüsünde 1966-1972 yılları arasında, Prof. Dr. Afif Erzen danışmanlığında “Eskiçağ Tarihinde Kimmerler” konulu doktora tezini yapan Tarhan “M.Ö. XIII.Yüzyılda Uruatri ve Nairi Konfederasyonları” adlı teziyle 1978’de Doçent, “The Old City of Van and the Van Fortress-Turkey” adlı eseriyle de 1988’de Profesör unvanını aldı.

Tarhan'ın stajyer öğrenci olarak katıldığı ilk projeler Elizabeth Rosenbaum (Alföldi)'nin “Antik Kilikia, Isauria ve Pamphylia Bölgeleri şehir ve nekropollerinde tesbit ve tescil çalışmaları” (1962); Kenan Erim'in Aydın-Karacasu “Aphrodisias” (1963); Arif Müfid Mansel'in Antalya “Side”; Afif Erzen'in Van-Çavuştepe “Sardurihinili” Urartu (1965) kazılarıdır. 1966 yılından itibaren ise ekip üyesi olarak Afif Erzen başkanlığındaki Van-Çavuştepe (1966-1971, 1978-1979), Edirne-Enez “Ainos” (1971), Van Kalesi (1973-1975); Veli Sevin başkanlığındaki Elâzığ-İmikuşağı Höyüğü (1983-1984), Mersin-Yumuktepe Höyüğü (1993-1994) ve Altan Çilingiroğlu başkanlığındaki Van-Dilkaya Höyüğü (1984-1986) Kazıları'na katılır.

Prof. Dr. Taner Tarhan'ın kendi yönetimindeki arazi çalışmaları ise 1980'li yıllarda başlar. 1983 yılında M. T. Tarhan İstanbul Üniversitesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi'nin müdürlüğünü üstlenir (1983-1993). Bu süreçte Araştırma Merkezi bünyesinde birçok projeyi hayata geçirir. Van Kalesi ve Eski Van Şehri'nin Tarihî-Millî Park Projesi (1983-1991), Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları (1987-1991), Van/Gevaş-Hişet Kalesi, Tarihî Türk Mezarlıkları ve Çevresi Koruma Geliştirme Projesi (1988-1992), Van-Gevaş Tarihî Türk Mezarlıkları Kurtarma Kazısı, Onarım ve Çevre Düzeni Çalışmaları (1988-1992), bu süreçte yürüttüğü başlıca saha çalışmaları ve projelerdir.

Bu çalışmalar arasında 1987 ve 1991 yılları arasında sürdürülen Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları, İstanbul Üniversitesi'nin Afif Erzen döneminde başlayan Urartu çalışmalarının ikinci dönemini oluşturur. Bu çalışmalara katılan bilim insanlarının birçoğu Türkiye'deki Urartu araştırmaları kapsamında önemli proje ve yayınlara imza atarlar. Tarhan ve ekibi Van Kalesi'ndeki Krali Mezar yapıları yanında, Yeni Saray, Eski Saray ve çevresinde kazı çalışması yaparlar. Bu alanların niteliği ve kronolojisine dair önemli bulgulara ulaşırlar. Aynı tarihlerde Van Kalesi Höyüğü'nde yapılan kazılarda ise İlk Tunç Çağı'ndan 20. yüzyıla uzanan tarihsel sürece dair tabakalar, yerleşme kalıntıları ortaya çıkarılır. Özellikle bir Urartu soylusuna ait olduğu düşünülen yapı grubu, Urartu Dönemi aşağı yerleşme ve konutları ile sosyo-ekonomik yaşama dair çıkarımlar yapmaya olanak tanır. Aynı çalışmalar Urartu öncesi ve Urartu sonrası kronoloji ve materyal kültüre dair stratigrafik veriler sunar.

Van Kazıları kapsamında Tarhan, Eski Van Şehri ve Van Kalesi'ndeki Selçuklu ve Osmanlı Dönemi yapılarında da koruma ve onarım projeleri hazırlar ve bazılarını uygular. Van-Gevaş Tarihî Türk Mezarlıkları Kurtarma Kazısı, Onarım ve Çevre Düzeni Çalışmaları kapsamında ise bölgedeki mezar taşları temizlenir, onarılır ve ayrıntılı olarak belgelenir. Van Kalesi ve Eski Van Şehri'nin Tarihî-Millî Park Projesi ise Tarhan'ın koruma, çevre düzenleme ve arkeopark uygulamaları kapsamında bütüncül yaklaşımlarına örnektir. Tarihi eserler yanında doğal doku da koruma projesine dahil edilir. Van Sazlığı, Kuş Cenneti korunması gereken doğal varlıklar olarak gösterilir. 1997 yılında Van şehrine yaptığı hizmetlerden ötürü hemşehrilik beratı verilmiştir.

Tarhan, saha çalışmaları yanında Urartu tarihi ve kültürü üzerine yazdığı makaleler ile çalışma alanına dikkate değer katkı sunmuştur. 1970’li yıllardan itibaren Urartu Devleti’nin yapısal karakteri, idari sistemi ve kuruluş evresine dair çalışmalar yanında kaya kapıları, tapınakların kökeni, konut mimarisinin özelliklerine dair özgün araştırma ve yayınlara imza atmıştır. 1980’li yıllardan itibaren ise daha çok Urartu başkenti Tuşpa’nın ve yapılarının ayrıntılı tanımı, işlev ve kronolojilerine dair referans değerinde makaleler hazırlamıştır. Urartu çalışmaları yanında İskit ve Kimmerler üzerine de özgün araştırmalara imza atmıştır. Tarhan, bilimsel yayınları yanında popüler konular üzerine yazdıklarıyla da arkeoloji ve eskiçağ alanında büyük bir boşluğu doldurmuştur. Özellikle özgün ve akıcı Türkçesiyle armağan kitaplarına yazdığı sunuşlar ve hatıralarını kaleme aldığı yazılarında akademinin bir diğer yüzünü “samimi itiraflar” halinde ilgililerine anlatmıştır. Bazen kendi çizdiği bir karikatürü bazen bir şarkı veya marşı, bazen ise bir şiirle geniş bir perspektifte meseleyi kavramamızı sağlamıştır. Tarhan sadece kelimeleri değil görsel iletişim araçlarını da iyi kullanmaktaydı. Genellikle makalelerinde kullanılacak görsellerin ve çizimlerin taslağını önceden kendi hazırlardı. Ayrıca radyo konuşmaları, televizyon belgeselleri, biyografi-deneme ve anılar ve edebî ve sanatsal çalışmaları çok yönlülüğünü gösterir.

Prof. Dr. Taner Tarhan’ın “Tarih Yazımında Arkeolojinin Önemi” adlı kitabı, 1994 yılında Arkeoloji ve Sanat Yayınları tarafından yayımlanmıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanı olduğu dönemde kaleme aldığı bu metin, Türk Tarih Kurumu’nca 1994 yılında Ankara’da düzenlenen Türk Dünyası Tarih Araştırmaları Kongresi’nde bildiri olarak sunuldu.

Taner Hoca bilimsel ve edebi kimliğinin yanı sıra İstanbul Üniversitesi’nde birçok pozisyonda idari ve akademik görev de üstlenmiştir. Asistan Temsilcisi (1966-1972); Fakülte Yönetim Kurulu Üyesi (1980-1994); Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanı (1994-2007); Dekan Yardımcısı (1984-1991); Senato Üyesi (1997-2000); Dekan (2000-2004); Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları Merkezi Müdürü (1983-1993); Kültür Bakanlığı İstanbul İno’lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Üyesi (1994-1995) ve Başkanı (1995-1996) bunlardan ilk akla gelenlerdir.

2008’de yaş haddinden emekli olan İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. M. Taner Tarhan 17.08.2022 tarihinde, 81 yaşında hayata gözlerini yumdu. Öğrencileri ve çalışma arkadaşları olarak Taner Tarhan Hocamızı her zaman çalışkan, babacan, her zaman yardımsever ve meslektaşlarıyla bilgisini ve deneyimlerini sürekli paylaşan bir bilim insanı olarak hatırlayacağız.

Prof. Dr. M. Taner Tarhan'ın Yayın Listesi

Makaleleri

- “Coup d’oeil général sur les recherches historiques et archéologiques concernant les Scythes”, *Cultura Turcica*, III/2(1966), s. 264-273.
- “T.T. Rice, The Scythians, London 19613” (eser tanıtma ve kritik), *İst. Ün. Ed. Fak., Tarih Dergisi*, XVIII/22 (1967), s. 202-207.
- “İskitlerin Dini İnanç ve Âdetleri”, *İst. Ün. Ed. Fak. Tarih Dergisi*, 23 (1969), s. 145-170. Lev. I-X.
- “Bozkır Medeniyetlerinin Kısa Kronolojisi”, *İst. Ün. Ed. Fak. Tarih Dergisi*, 24 (1970), s. 17-32.
- “Türk Topçuluk Tarihinden...”, 23. Topçu Alayı Gazetesi, Samandıra, Sayı 1/15 Kasım 1972, s. 3-4; Sayı 2/15 Ocak 1973, s. 2,8; Sayı 3/15 Mart 1973, s. 2-3; Sayı 4/15 Mayıs 1973, s. 1-2.
- “İstanbul Arkeoloji Müzesinde Bulunan Urartu Bronz At-Koşum Parçaları”, *İst. Ün. Ed. Fak., Tarih Enstitüsü Dergisi*, 6 (1975), s. 45-62, lev. I-VI (Veli Sevin’le birlikte).
- “Urartu Merkezlerinde Meydana Çıkarılan Kerpiç Mimarının Korunması ve Onarımı Hakkında Öneriler”, *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü, Tarihi Çevrenin Korunması Semineri 10-20 Haziran 1975: Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü Bülteni*, Sayı 4, İstanbul 1975, s. 44-55.
- “Urartu Tapınak Kapıları ile Anıtsal Kaya Nişleri Arasındaki Bağını/The Relations Between Urartian Temple Gates and Monumental Rock Niches”, *T.T.K. Bellekten*, XXXIX/155 (1975), s. 389-412, lev. I-IX (Veli Sevin’le birlikte).
- “Van Bölgesinde Urartu Araştırmaları (I): Askerî ve Sivil Mimari’ye ait Yeni Gözlemler”, *İst. Ün. Ed. Fak. Anadolu Araştırmaları-Jahrbuch für Kleinasiatische forschung IV-V (1976-1977)*, s. 273-304, lev. I-XXI (Veli Sevin’le birlikte).
- “Van Bölgesinde Urartu Araştırmaları (II): Konut Mimarlığı”, *İst. Ün. Ed. Fak. Anadolu Araştırmaları-Jahrbuch für Kleinasiatische forschung, IV-V (1976-1977)*, s. 347-361, lev. I-II. (Veli Sevin’le birlikte).
- “Eskiçağ’da Kimmerler Problemi”, VIII. Türk Tarih Kongresi: Ankara 11-15 Ekim 1976, Ankara 1979, s. 355-369.
- “Urartu Devleti’nin ‘Kuruluş’ Evresi ve Kurucu Krallardan ‘Lutipri=Lapturi’ Hakkında Yeni Görüşler”, *İst. Ün. Ed. Fak. Anadolu Araştırma- ları-Jahrbuch für Kleinasiatische forschung, VIII (1980) 1982*, s. 69-114.
- “The Structure of the Urartian State”, *İst. Ün. Ed. Fak. Anadolu Araştırmaları-Jahrbuch für Kleinasiatische forschung, IX (1983)*, s. 295-310.
- “Eski Anadolu Tarihinde Kimmerler”, *Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Anadolu Medeniyetleri Sempozyumu - I.Araştırma Sonuçları Toplantısı: İstanbul 23-26 Mayıs 1983, Ankara 1984*, s. 109-120, lev. 259-260.
- “Van Kalesi’nin ve Eski Van Şehri’nin Tarihi-Millî Park Projesi Üzerine Ön Çalışmalar”, *Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü VI. Kazı ve Araştırma Sempozyumu- II. Araştırma Sonuçları Toplantısı: İzmir 16-20 Nisan 1984, Ankara 1985*, s. 179-203.
- “Van Kalesi’nin ve Eski Van Şehri’nin Tarihi-Millî Park Projesi Üzerine Ön Çalışmalar (I): Anıt Yapılar”, *Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü VII. Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu- III. Araştırma Sonuçları Toplantısı: Ankara 20-24 Mayıs 1985, Ankara 1986*, s. 297-355.

- “Recent Archaeological Research in Turkey: Van Castle and Old City”, *Anatolian Studies*, XXXVIII (1988), s. 206-207.
- “Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları, 1987”, *Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı - X. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu - X. Kazı Sonuçları Toplantısı: Ankara 23-27 Mayıs 1988, I, Ankara 1989. s. 369-428.*
- “Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1988”, *Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü-XI. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu- XI. Kazı Sonuçları Toplantısı: Antalya 18-23 Mayıs 1989, I. Ankara 1990, s. 355-375 (Veli Sevin’le birlikte).*
- “Van-Gevaş Tarihi Türk Mezarlığı Kurtarma Kazısı, Onarım ve Çevre Düzeni Çalışmaları 1988”, *Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü - XI. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu - VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı: Antalya 18-23 Mayıs 1989, Ankara 1990, s. 19-41 (Veli Sevin – M. Beşir Aşan’la birlikte).*
- “Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları, 1988”, *T.T.K. Höyük, I. (1988) 1991, s. 65-70, 3 lev. (Veli Sevin’le birlikte).*
- “Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1989”, *Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü- XII. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu- XII. Kazı Sonuçları Toplantısı: Ankara 28 Mayıs-1 Haziran 1990, II, Ankara 1991, s. 429-456 (Veli Sevin’le birlikte).*
- “Van-Gevaş Tarihi Türk Mezarlığı Kurtarma Kazısı, Onarım ve Çevre Düzeni Çalışmaları 1989”, *Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü - XII. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu - VIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı: Ankara 28 Mayıs-1 Haziran 1990, II Ankara 1991, s. 405-427 (Veli Sevin – M. Beşir Aşan’la birlikte).*
- “Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1991”, *Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü - XIV. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu - XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı: Ankara 25-29 Mayıs 1992, I, Ankara 1993, s. 407-429 (Veli Sevin’le birlikte).*
- “Van-Gevaş Tarihi Türk Mezarlığı Kurtarma Kazısı, Onarım ve Çevre Düzeni Çalışmaları”, *Anadolu’da Türk Mührü Ahlat, Ahlat Kültür Vakfı Yay., Ankara 1993, s. 29-40 (Veli Sevin – M. Beşir Aşan’la birlikte).*
- “Mersin’de Yeni Bir Misyon Doğuyor: Yumuktepe Arkeoloji Parkı Projesi”, *Mersin- Mozaik, Sayı18, Eylül 1993, s. 6-7, 35-37. “Yumuktepe’nin Karar Günü”, Mersin-Mozaik, Sayı 21, Aralık 1993, s. 21-22.*
- “An Urartian Intramural ‘Pithos Burial’ from the Mound of Van Kalesi”, *Istanbul Mitteilungen: Festschrift für Peter Neve 43 (1993), s. 279- 282.*
- “Van Kalesi ve Eski Van Şehri Kazıları 1990 Yılı Çalışmaları”, *T.T.K. Belleten, LVII/220 (1993), 1994, s. 843-861, Res. 1-24 (Veli Sevin’le birlikte).*
- “Yumuktepe Arkeoloji Parkı Projesi”, *İçel’de Kültür: İçel Kültür Müdürlüğü Bülteni, Sayı 2, Ocak 1994, s. 32-34.*
- “Recent Researchers at the Urartian Capital Tushpa” (Iron Ages Symposium on Eastern Anatolia, Institute of Archaeology, Tel Aviv University, April 9.1992) *Tel Aviv: Journal of the Institute of Archaeology of Tel Aviv University, Volume 21, Number I, 1994, s. 22-57.*
- Tarih Yazımında Arkeolojinin Önemi. İstanbul 1994.
- “Tuşpa-Van Kalesi: Demir Çağı’nın Gizemli Başkentinde Yapılan Araştırmalar ve Kazılar”, *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi, Ed. O. Belli, Ankara 2000, s. 191-200.*

- “Van-Gevaş Tarihi Türk Mezarlıkları Kurtarma Kazısı, Onarım ve Çevre Düzeni Çalışmaları”, Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi, Ed. O. Belli, Ankara 2000. s. 282-286.
- “Yumuktepe Arkeoloji Parkı Projesi”, Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi, Ed. O. Belli, Ankara 2000, s. 318-320.
- “Mersin-Yumuktepe Archaeology Park Project”, İstanbul University’s Contributions to Archaeology in Turkey (1932-2000), Ed. O. Belli, İstanbul 2001, s. 248-252.
- “Van/Gevaş Historical Turkish Cemetery Rescue Excavation, Restoration and Environmental Arrangement”, İstanbul University’s Contributions to Archaeology in Turkey (1932-2000), Ed. O. Belli, İstanbul, 2001, s. 248-252.
- “Tushpa-Van Fortress: Research and Excavations at the Mysterious Iron Ages Capital”, İstanbul University’s Contributions to Archaeology in Turkey (1932-2000), Ed. O. Belli, İstanbul 2001, s. 157-165.
- “İstanbul Raporu’ndan Satır Başları”, Archaeological Essays in Honour of Homo amatus: Güven Arsebük İçin Armağan Yazılar, Ed. M. Özbaşaran – O. Tanındı – A. Boratav, Ege Yay. İstanbul 2003, s. 231-244.
- “Urartu Başkenti Tuşpa: Van Kalesi-The Urartu Capital Tushpa: Van Citadel”, Urartu: Savaş ve Estetik-Urartu: War and Aesthetics, Ed. O. Belli, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2004, s. 84-101.
- “Disiplinlerarası Şehir Çalışmaları İçin Birkaç Söz”, Disiplinler arası Şehir Çalışmaları Sempozyumu: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi 13-14 Mayıs 2004. Bildiriler. Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi-9. Sayı, İstanbul, 2004, s. 1-4.
- “Diverse Perspectives on the Anatolian Highlands”, A view from the highlands: Archaeological studies in honour of Charles Burney, Ed. A. Sagona (Ancient Near Eastern Studies. Supplement 12) Peeters Press, Belgium 2004, s. 335-342.
- “Tuşpa-Van Kalesi: Demir Çağın Gizemli Başkenti”, Arkeo Atlas, Sayı 4, İstanbul 2005, s. 124-131.
- “Tuşpa Sitadeliindeki Assurca Yazıtlı Adak Nişinde Yeni Bulgular”, Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol’a Armağan. Vita. Festschrift in Honor of Belkıs Dinçol and Ali Dinçol, Ed. M. Alpaslan, M. Doğan-Alpaslan, H. Peker, Ege Yay., İstanbul 2007, s. 761-766.
- “Median and Achaemenid Periods at Tuspa”, The Achaemenid Impact on Local Populations and Cultures in Anatolia (Sixth-Fourth Centuries B.C.) Papers presented at the International Workshop: İstanbul 20-21 May 2005, Eds., İ. Delemen – O. Casabonne, Ş. Karagöz, O. Tekin, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2007, s. 117-130.
- “Uç Kale: Çavuştepe-Sardurihinili’nin Gizemli Yapısı ‘Kral Kültü’ Tapınağı”, İst. Ün. Ed. Fak. Anadolu Araştırmaları - Jahrbuch für Kleinasiatische forschung XVIII/ 2 (2005) İstanbul 2007, s. 115-136.
- “Urartu Urnelerindeki ‘Ruh Delikleri’nin Sayısal Gizemi”, Refik Duru’ya Armağan. Studies in Honour of Refik Duru, Ed. G. Umurtak – Ş. Dönmez – A. Yurtsever, Ege Yay., İstanbul 2007, s. 259-264.
- “Büyük İskender’den Zülkarneyn’e ‘Sedd-i İskender’den Ergenekon’a”, Prof. Dr. Işın Demirkent Anısına. In Memory of Prof. Dr. Işın Demirkent, Ed. A.Özaydın – F. Başar – E. Altan – B. Küçükspahioğlu – M. Kesik, Dünya Yay., İstanbul 2008, s. 35-54.
- “Eski Anadolu’dan Kimi Satırbaşları”, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Türk Tarih Kurumu XV. Türk Tarih Kongresi, Ankara 11-15 Eylül 2006. Kongreye Sunulan Bildiriler. I. Cilt: Eski Anadolu Uygarlıkları, TTK Yay. Ankara 2010, s. 3-12.

- “Geçmişten Günümüze Bakırköy’ün Kimlikleri (Panel’de)”, K1y1 Sempozyumu: 23-24 Ekim 2009 İstanbul, Mimarlar Odası İstanbul Büyük- kent Şubesi, Trakya (Bakırköy) Büyükkent Bölge Temsilciliği, İstanbul 2010, s. 259-285.
- “Urartu Krallığı’nın Başkenti Tuşpa”, Aktüel Arkeoloji Dergisi (Anadolu Başkentleri Özel Sayısı), 2011, Sayı 21, s. 58-75.
- “Gizemli Başkent Tuşpa-Van Kalesi”, Ed. N. Karul, Arkeo Atlas. Tarihöncesinden Demir Çağına Anadolu’nun Arkeoloji Atlası, No. 2011/1, s. 480-488.
- “İstanbul Üzerine Tarihle Sohbet”, Özsait Armağanı: Mehmet ve Nesrin Özsait Onuruna Sunulan Makaleler. Studies Presented to Mehmet and Nesrin Özsait, Ed. H. Şahin – E. Konyar – G. Ergin, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yay., Antalya 2011, s. 374-391.
- “Başkent Tuşpa-The Capital City Tushpa”, Urartu: Doğu’da Değişim-Transformation in the East, Ed. K. Köroğlu – E. Konyar, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2011, s. 288-335.
- Van Kalesi. Van Kayalığı Üzerindeki Kartal Yuvası: Başkent Tuşpa, Aygaz Dünyası Ek/Sonbahar 2013, İstanbul.
- “The Capital City of Tushpa-Van Fortress. Archaeology and History of Urartu (Biainili)”, Colloquia Antiqua-Ancient West and East, Peeters Publishers
- “Sardurihinili - Çavuştepe Fortress”, Colloquia Antiqua-Ancient West and East, Peeters Publishers
- “The Capital City Tushpa”, Ed. A. Çilingiroğlu - K. Köroğlu, Urartians: A Civilization in the Eastern Anatolia. The Proceedings of the 1st International Symposium held at İstanbul in 13-15 October, 2014. Rezan Has Museum Yay. İstanbul 2018 s. 292-327.
- “Başkent Tuşpa”, Urartu: Doğu’da Değişim, Ed. K. Köroğlu - E. Konyar, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2020, s. 213-249.

Ansiklopedilerdeki Yazıları

Meydan Larousse Ansiklopedisi'nde 1968-1972 arasında yazar ve bilimsel denetmen olarak çalışmalarda bulundu.

“Edebiyat Fakültesi: İstanbul'da kurulan benzerleri arasında Türkiye'nin ilk ve en büyük fakültesi”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Cilt 10, İstanbul 1994, s. 399-403 (Ö. Faruk Akün'le birlikte).

“Anadolu'da Kimmer Sanatı”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi”, Cilt 2, İstanbul 1997, s. 1014-1015.

“Ön Asya Dünyasında İlk Türkler: Kimmerler ve İskitler”, Türkler Ansiklopedisi, Cilt I, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 597-610. “M. Taner Tarhan”, Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, Cilt 11/1, Elvan Yay. Ankara 2009, s. 303-304.

Lise Tarih Kitapları

Lise İçin Tarih I, Altın Kitaplar Yay. İstanbul 1989-1994 (Erdoğan Merçil, Zerrin Günal'la birlikte).

Lise İçin Tarih I: Ders Geçme ve Kredili Sisteme Göre, Altın Kitaplar Yay. İstanbul 1995-1997 (Erdoğan Merçil – Zerrin Günal, Bute Merçil'le birlikte).

Söyleşiler

“Doç.Dr. M. Taner Tarhan ve Çavuştepe Kazıları'nda 22 Yıl”, Sanat Olayı, Sayı 60, Mayıs 1987, s. 48-50 (C. Garan'la).

“Van Kalesi ve Eski Van Şehri'nin Tarihi-Millî Park Projesi ve M. Taner Tarhan'ın Bu Konudaki Düşünceleri”, Arkeoloji ve Sanat, Sayı 38-39 (1988), s. 21-27 (N. Başgelen'le).

“Yumuktepe Kurtarma Kazısı Başladı: Mersin'in 8 Bin Yıllık Sırrı Çözülüyor...”, Büyük Şehir Mersin, Yıl 2, Sayı 44, 22-29 Eylül 1993, s. 2 (N. Ergenekon'la).

“Yumuktepe Ne Olacak?...” Mersin-Mozaik, Sayı 20, Kasım 1993, s. 24-25 (Veli Sevin birlikte – A. G. Özkan'la).

“Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. M. Taner Tarhan: Devlet Üniversitelerinin içi oyuluyor”, Hergele Meydanı, Haziran 2000, s. 8-9. “Prof. Dr. M. Taner Tarhan ile Eski Anadolu'dan Çeşitlemeler: Tarihinin Mutfağı – Ç. Demir'le Söyleşi”, Toplumsal Tarih, Sayı 123, Mart 2004, s. 111-112.

“Çok Yönlü Bir Bilim Adamı: Bakırköy'lü Prof. Dr. M. Taner Tarhan”, Bakırköy Life. Aylık Yaşam ve Kültür Dergisi, Ocak 2010, 5. Sayı, Yılbaşı Özel Sayısı, s. 30-42 (Ed. D. Dilber'le).

Biyografi – Deneme ve Anıları

“Anarken”, İst. Ün. Ed. Fak. Anadolu Araştırmaları- Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung: Prof. Dr. U. Bahadır Alkım Hatıra Sayısı, X (1986), s. 15-16.

“Son Ders”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih '91, İstanbul 1991, s. 15.

“Ders Arası Sohbeti”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih'92, İstanbul 1992, s. 14.

“307'li Bir Türklük Eri” Prof. Dr. Hakkı D. Yıldız Armağanı, Marmara Üniversitesi Yay., İstanbul 1995, s. 41-46.

- “Sevgili Hocamız Prof. Dr. Afif Erzen”, İst. Ün. Ed. Fak. Anadolu Araştırmaları - Jahrbuch für Kleinasiatiscche Forschung: Prof. Dr. Afif Erzen Armağan Sayısı, XIV (1996), s. 1-19.
- “Ve... Cumhuriyet: Makriköy'den Bakırköy'e – And... Republic: From Makriköy to Bakırköy”, T. Tuna, Hebdomon'dan Bakırköy'e – From Hebdomon to Bakırköy, Bakırköy Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 2000, s. 182-183.
- “Erzen'in Çavuştepesi: Bir Urartu Kalesindeki Arkeolojik Kazılar”, Toplumsal Tarih (Özel Sayı: Anadolu'da Arkeoloji), Sayı 125, Mayıs 2004, s. 80-83.
- Sevgili Hocamız Afif Erzen, Graphis Yay., İstanbul 2004.
- “Charles Burney: Some Selected Personal Reflections”, A view from the highlands: Archaeological studies in Honour of Charles Burney, Ed. A. Sagona (Ancient Near Eastern Studies Supplement 12), Peeters Press, Belgium 2004, s. 17-20.
- “Sevgili Dinçol'lara Bir 'Çivi' de Bendenizden...” Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a Armağan. Vita. Festschrift in Honor of Belkıs Dinçol and Ali Dinçol, Ed. M.Alpaslan, M.Doğan- Alpaslan, H. Peker, Ege Yay. İstanbul 2007, s. 13-19.
- “Sevgili Hocamız Muhibbe Darga'ya Armağandır...” Muhibbe Darga Armağanı, Ed. M.T. Tarhan, A. Tibet, E. Konyar, Sadberk Hanım Müzesi Yay., İstanbul 2008, s. 11-24.
- “Anılar”, Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı. Euergetes. Festschrift für Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu zum 65. Geburtstag, Ed. İ. Delemen – S. Çokay-Kepeç – A. Özdzibay – Ö. Turak, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yay., Antalya 2008, s. 1-16.
- “Uğurlarken...”, Prehistorya-İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı Bülteni: Kaybının 1. Yılında Prof. Dr. Ufuk Esin Anma Toplantısı Yazıları, Sayı 16 (2009), s. 3.
- “Anıların Güncesinden”, Altan Çilingiroğlu'na Armağan: Yukarı Denizin Kıyısında Urartu Krallığı'na Adanmış Bir Hayat-Studies in Honour of Altan Çilingiroğlu: A life dedicated to Urartu on the shores of Upper Sea, Ed. H. Sağlamtimur – E. Abay – Z. Derin – A.Ü. Erdem – A. Batmaz – F. Dedeoğlu – M.E. Kıran – M.B. Baştürk – E. Konakçı, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 2009, s. 27-50.
- “Muazzez İlmiye Çığ'ın Hayat Hikâyesi”, Muazzez İlmiye Çığ'a Armağan Kitap: Cumhuriyet'e Adanan Bir Ömür, Kaynak Yay., İstanbul 2009, s. 33-38.
- “Şuayip Dayı'nın İstiklâl Savaşı Anılarından”, Prof. Dr. Erdoğan Merçil 75. Doğum Yılı Armağanı, Bilge Kültür Sanat Yay., İstanbul 2013, s. 524-526.

Edebî ve Sanatsal Çalışmaları

- “Tuşpa ve Şammuramat”: Tarihî Opera-Bale Librettosu – Historical Libretto on Opera-Balet (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları Merkezi ile Kültür Bakanlığı İstanbul Atatürk Kültür Merkezi tarafından tasarlandı, Kültür Festivali için yazıldı. Kompozitör Okan Demiriş tarafından 1. ve 2. Bölümleri bestelendi: 1978-1979).
- “İstanbul Üniversitesi Marşı”: Güftesi için Rektörlük tarafından gazetelere ilân verildi. 22.06.1999'da yazdığı güfteyle Prof. Dr. M. Taner Tarhan “Babatar” kod adı altında, bini aşkın aday arasından ilk “üç'e” girdi. Bestelenmek üzere, 29.04.2002'de Konservatuar Müdürü Prof. Dr. Meral Yapalı'ya sunuldu. Her “üç” Güfte bestelendi.

- “Sunuş”, A.G. İrepoğlu – A.K. Gören, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Resim, Büst, Kabartma, Fotoğraf Koleksiyonu, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 2002, s. 7.
- “İstanbul”, Turing: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni, Sayı 89 (2005), s. 43-46. “BASAD’da görev Başı...”, BASAD Kültür ve Sanat Dergisi, Sayı 4, Şubat 2007, s. 6-8. “BASAD’da Görev Başı...”, BASAD 15. Yıl Özel Sayısı, 2008, s. 11-13.
- “Atatürk’ün Sanat ve Sanatçı Hakkında Vecize ve Tanımları”, BASAD 15. Yıl Özel Sayısı, 2008, s. 17-19.
- “Amazonlarım- Sunuş”, Kadın İnsanlığın Kanatlarıdır: Sergi Kataloğu, Şeker Sanatevi, Yay., İstanbul 2010, s. 4-5.
- “Müze ve İnsan”, Karadeniz’den Fırat’a Bilgi Üretimleri: Önder Bilgi’ye Armağan Yazılar- Knowledge Production From the Black Sea to the Euphrates: Studies Presented in Honour of Önder Bilgi, Ed. A. Öztan, Ş. Dönmez, Bilgi Kültür Sanat Yay., Ankara 2011, s. 425-428.